

УДК 346.9

Н.О. ГЕРАСИМЕНКО, канд. юрид. наук, науковий співробітник
Інститут економіко-правових досліджень НАН України, м. Київ

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗДІЙСНЕННЯ ЕНЕРГОСЕРВІСУ В УКРАЇНІ

Ключові слова: енергозбереження, енергоефективність, енергосервіс, приватні інвестиції, публічні закупівлі, довгострокові зобов'язання.

Проаналізовано чинне законодавство щодо запровадження енергоефективних заходів на об'єктах права державної та комунальної власності через механізм енергосервісу. Розглянуто досвід правового регулювання енергоефективності та енергозбереження в Європейському Союзі. Виявлено недоліки вітчизняного нормативно-правового регулювання здійснення енергосервісу та запропоновано напрями їхнього усунення.

Вступ. Сьогодні Україна опинилася перед безпрецедентними викликами, які впливають із підвищеної залежності від імпорту енергоресурсів та дефіциту власних джерел енергії. Це зумовлено не тільки дією галузевих чинників, але й соціально-економічними перетвореннями у країні з урахуванням зовнішньої воєнно-політичної агресії.

На жаль, маємо констатувати, що тривалий час питанням енергоефективності та енергозбереження в Україні не приділялося достатньої уваги. Саме тому нині об'єктом уваги науковців і практиків є пошук альтернативних напрямів забезпечення енергетичної безпеки і перехід до енергоефективного та енергоощадного використання і споживання енергоресурсів із запровадженням інноваційних технологій.

Згідно з положеннями Стратегії сталого розвитку «Україна 2020» [1] програма енергоефективності (енергонезалежності) є одним із першочергових пріоритетів розвитку держави. Серед основних цілей реалізації державної політики у цьому напрямі — зниження енергоємності валового внутрішнього продукту (ВВП) на 20 % до кінця 2020 р. шляхом забезпечення (упровадження) 100 % обов'язкового комерційного обліку споживання енергоресурсів (енергії та палива), переходу до використання енергоефективних технологій та обладнання, зокрема через механізм енергосервісу та залучення енергосервісних компаній (ЕСКО).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти ефективного та раціонального використання паливно-енергетичних ресурсів були предметом досліджень Г.Д. Джумагельдієвої [2, 3], О.М. Суходолі [4], А.Г. Бобкової [5], Ю.С. Шемшученка [6], Р.С. Кіріна [7] та інших дослідників. Аналізу правової природи нової для вітчизняного законодавства конструкції «енергосервісний договір», яким

опосередковуються відносини у сфері запровадження енергоефективних заходів на об'єктах права державної та комунальної власності, присвячена наукова стаття Р.В. Походжука [8].

Мета статті — аналіз нормативно-правового регулювання здійснення енергосервісу для підвищення енергоефективності об'єктів права державної та комунальної власності і визначення напрямів його подальшого удосконалення.

Результати дослідження. Основоположним законодавчим актом, який визначає правові, економічні, соціальні та екологічні основи енергозбереження для всіх підприємств, об'єднань та організацій, розташованих на території країни, а також для громадян, є Закон України «Про енергозбереження» [9]. Відповідно до положень цього Закону «енергозбереження» — це діяльність (організаційна, наукова, практична, інформаційна), спрямована на раціональне використання та економне витрачання первинної й перетвореної енергії та природних енергетичних ресурсів у національному господарстві, яка реалізується з використанням технічних, економічних та правових методів. Проте відсутність очікуваних результатів в енергозбереженні протягом тривалого часу, тобто понад 20 років дії цього основоположного закону, засвідчила необхідність у подальшому розвитку правового забезпечення та стимулювання підвищення енергоефективності в усіх секторах економіки. Адже за статистичними показниками енергоємності ВВП Україна не відповідає загальноприйнятим європейським стандартам та в декілька разів перевищує показники країн Європейського Союзу (ЄС) [10].

Аналіз національних стратегічних документів України свідчить про створення передумов для підвищення ефективності здійснення державної економічної політики у сфері енергетики у частині забезпечення енергонезалежності, що, насамперед, вимагає зменшення споживання енергоносіїв, а також диверсифікацію постачань і збільшення власного видобутку. Оскільки Україна має значний резерв енергозбереження в економіці, то в результаті раціонального енергоспоживання будуть створені додаткові джерела енергетичних ресурсів у вигляді вивільненої енергії для подальшого її використання безпосередньо за призначенням. За інформацією Державного агентства з енергоефективності та енергозбереження, по-

тенціал енергозаощадження лише у бюджетній сфері складає близько 50 % споживання та/або витрат на оплату паливно-енергетичних ресурсів та / або житлово-комунальних послуг і оцінюється у 8,5 млрд дол. США.

Кабінетом Міністрів України з метою виконання взятих зобов'язань у рамках Договору про заснування Енергетичного Співтовариства був затверджений Національний план дій з енергоефективності на період до 2020 р. (НПДДЕ), яким передбачено скорочення кінцевого споживання енергії у 2017 р. на 5 % (3,6 млн тне), у 2020 р. — на 9 % (6,5 млн тне) [11]. Це на 11 % менше у порівнянні із запланованим зменшенням кінцевого енергоспоживання ЄС за той же період. При тому, що вже з 2006 р. в ЄС спостерігається істотне зниження рівня енергоспоживання одночасно із зафіксованим ростом ВВП. За словами Пола Ходсона, керівника департаменту з питань енергоефективності Європейської Комісії, це свідчить про досягнення так званого декаплінга [12].

Варто акцентувати увагу на тому, що в законодавчих актах ЄС стосовно енергоефективності окрема роль відводиться будівлям державних органів національного, регіонального і місцевого рівнів. Оскільки державний (комунальний) сектор має слугувати прикладом досягнення спільної (національної) мети і важливим чинником заохочення трансформації економіки у напрямі підвищення енергоефективності. Так у ст. 5 Директиви 2012/27EU Європейського Парламенту та Ради від 25 жовтня 2012 р. про енергоефективність (Директива ЄС про енергоефективність), яка має назву «Показова роль будівель державних органів», ухвалено, що кожна держава-член забезпечує, щоб 3 % загальної площі приміщень опалюваних і / або охолоджуваних будівель щороку ремонтували задля виконання принаймні мінімальних вимог до енергоефективності, які ця держава встановила [13].

Через хронічну нестачу фінансових ресурсів у органів державної та місцевої влади перед законодавчим органом України постало завдання створити сприятливі умови залучення значних капіталовкладень, зокрема приватних інвестицій, для підвищення енергетичної ефективності об'єктів права державної та комунальної власності. І в цьому аспекті корисним став успішний досвід використання інноваційних механізмів фінансування в інших краї-

нах, які вже тривалий час застосовують механізм енергосервісу.

У квітні 2015 р. результатом політичної волі та кропіткого законотворчого процесу став Закон України «Про запровадження нових інвестиційних можливостей, гарантування прав та законних інтересів суб'єктів підприємницької діяльності для проведення масштабної енергомодернізації» (Закон «Про ЕСКО») [14]. З ухваленням цього закону був закладений фундамент розвитку енергосервісу або енергетичних послуг в Україні у значенні Директиви 2012/27/EU Європейського парламенту та Ради від 25 жовтня 2012 р. про енергоефективність [13]. Центральні органи виконавчої влади, до сфери управління яких належить замовник енергосервісу (щодо об'єктів права державної власності), виконавчі органи місцевої ради або місцеві органи виконавчої влади (щодо об'єктів права комунальної власності) отримали право ухвалювати рішення про закупівлю енергосервісу — комплексу технічних та організаційних енергоощадних (енергоефективних) та інших заходів, спрямованих на скорочення замовником енергосервісу споживання та / або витрат на оплату паливно-енергетичних ресурсів та / або житлово-комунальних послуг порівняно зі споживанням (витратами) за відсутності таких заходів. Закон вирішив деякі важливі питання, що стримували розвиток ринку енергосервісу в бюджетній сфері:

1) встановив особливості здійснення публічних закупівель енергосервісу, зокрема критерій визначення переможця, тому що для оцінки пропозицій учасників процедури закупівлі та виявлення економічно найвигіднішої пропозиції замовник замість критерію «ціна» під час оцінки тендерних пропозицій та пропозицій на переговорах (у разі застосування переговорної процедури закупівлі) застосовує критерій «показник ефективності енергосервісного договору»;

2) внесені зміни до Бюджетного Кодексу України [15]:

- доповнено ч. 2 ст. 55, згідно з якою оплату енергосервісу визначено як захищений витток бюджету загального фонду, що надало гарантії правам та законним інтересам суб'єктів підприємницької діяльності для повернення коштів у масштабну енергомодернізацію;

- доповнено ряд статей щодо запровадження довгострокового зобов'язання за енергосер-

вісом терміном до 15 років, на відміну від традиційного бюджетного періоду в один календарний рік.

Проте досвід укладення перших 19 енергосервісних контрактів у 2016 р. виявив ще багато перешкод до повномасштабного запуску нового перспективного ринку енергосервісу. Енергоаудит будівель, на основі результатів якого складаються бізнес-плани заходів із енергосервісу, показав, що переважна більшість об'єктів потребують капітальних ремонтів, без яких ефективність запровадження заходів з енергозбереження зводиться нанівець, а ризики інвесторів збільшуються. Тому в цьому напрямі ще має відбутися відповідне удосконалення чинного нормативно-правового регулювання, щоб уникнути або попередити негативні наслідки: погіршення стану будівель або взагалі їхнє руйнування. Адже в результаті енергомодернізації має відбутися економічно ефективний комплексний ремонт, що включає оновлення будівлі, спрямоване на скорочення як споживання переданої енергії, так і кінцеве енергоспоживання, що мало місце до ремонту, завдяки чому досягатиметься висока енергоефективність, підвищення рівня комфорту перебування у будівлі, подовження терміну служби будівлі, скорочення викидів парникових газів.

Автори цього закону ставили перед собою мету створити сприятливе середовище для залучення приватних інвестицій у заходи з підвищення енергоефективності об'єктів права державної та комунальної власності та, як наслідок, розвиток малого і середнього підприємництва на ринку енергосервісних послуг. Проте на практиці виявилось, що далеко не всі вітчизняні суб'єкти підприємницької діяльності мають достатні фінансові ресурси, щоб стати дієвими учасниками новоствореного сегмента ринку. Нині лише великі енергетичні, виробничі і будівельні компанії можуть дозволити собі здійснити довгострокові інвестиції в капіталомісткі заходи з енергоощадження (енергоефективності), використовуючи власні або позикові (кредитні) грошові ресурси. Але більшість новостворених суб'єктів господарювання, які виявили бажання розвиватися саме у сфері енергосервісних послуг і належать до суб'єктів малого або середнього підприємництва, не мають достатніх власних коштів, які б вони могли інвестувати в дов-

готували інвестиційні проекти з енергоефективності (енергозбереження). Більше того, відповідно до вимог Постанови Національного банку України від 30 червня 2016 р. № 351 «Про затвердження Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями» щодо критеріїв та принципів прийнятності забезпечення за кредитними операціями, вони не мають відповідних активів для застави, поручителів та інших гарантій, окрім очікуваних грошових потоків, що генеруватимуться внаслідок реалізації заходів з енергосервісу [16]. Ці обставини можуть призвести до утворення монопольного або панівного становища окремих суб'єктів господарювання на цьому ринку та обмеження конкуренції.

І в цьому плані рушійною силою у запуску нового перспективного ринку енергосервісу, який перебуває на початковому етапі розвитку, мають стати основні принципи здійснення державно-приватного партнерства, зокрема забезпечення вищої ефективності діяльності, ніж у разі здійснення такої діяльності державним партнером без залучення приватного партнера. Оскільки відносини між замовниками (у значенні, наведеному в Законі України «Про публічні закупівлі») та виконавцями енергосервісу за всіма ознаками, наведеними в Законі України «Про державно-приватне партнерство», належать до державно-приватного партнерства. Тому у випадках, коли приватний партнер (переважно суб'єкти малого або середнього підприємництва) не має відповідних активів для застави, саме державний партнер (замовник енергосервісу) повинен виступити поручителем або надати інші гарантії забезпечення за кредитними операціями на підставі енергосервісного договору. Проте ці питання вимагають глибшого наукового вивчення в рамках окремого дослідження.

Енергоефективність у багатьох країнах є головним ресурсом підвищення конкурентоспроможності, стимулює економічне зростання. Послуги з енергоефективності, починаючи з 1970-х рр., постійно еволюціонують та розвиваються і на сьогодні є інструментом вирішення ширшого за енергомодернізацію кола енергетичних проблем, у т. ч. поставку енергії, диверсифікацію паливних ресурсів, управління навантаженням, розробку проектів нових електростанцій, станцій когенерації, систем

централізованого опалення та кондиціонування. У світовій практиці найбільшого поширення набув механізм енергетичного перформанс контрактінгу (*energy performance contract*) [17], аналог енергосервісу в чинному українському законодавстві. Він може мати найрізноманітніші назви в різних країнах.

Наприклад:

- Технологічний перформанс контрактінг (Бельгія, Німеччина та інші країни ЄС) (*Technology PC*);
- Контрактний енергоменеджмент (Велика Британія) (*Contract Energy Management*);
- *Contract du Resultat або Exploitation de Chauffage* (Франція);
- Фінансування третьої сторони (Велика Британія та іноді США) (*Third Party Financing*).

Компанії, які надають послуги енергетичного перформанс контрактінгу, називаються енергосервісними компаніями (ЕСКО).

Беручи до уваги, що Україна є асоційованим членом ЄС та учасницею Енергетичного співтовариства, що покладає на нашу країну конкретні зобов'язання з гармонізації національної нормативно-правової бази зі стандартами ЄС та імплементації Другого і Третього енергетичних пакетів, у рамках теми цієї статті варто звернути особливу увагу на досвід правового регулювання енергоефективності та енергозбереження в ЄС.

Важливе значення у формуванні національного законодавства з питань енергоефективності та енергозбереження країн-учасниць і членів ЄС мають положення Директиви 2012/27/ EU про енергоефективність, яка встановлює загальну основу для заходів щодо заохочення енергоефективності в ЄС з метою забезпечення досягнення поставленої ЄС стрижневої цілі — підвищення енергоефективності до 2020 р. на 20 % та прокладення шляху для подальшого покращення енергоефективності.

У Директиві викладені правила, покликані усунути бар'єри на енергетичному ринку та подолати прояви неефективності ринку, що заважають забезпеченню ефективності постачання і споживання енергії. Крім того, передбачено встановлення орієнтовних національних цілей щодо енергоефективності на 2020 рік, зокрема встановлення річного темпу ремонту будівель, які належать центральному урядові та зайняті ним, на території держави-члена з

метою підвищення енергоефективності цих будівель. Вимоги, викладені в цій Директиві, є мінімальними й не повинні заважати будь-якій державі-члену застосовувати або впроваджувати суворіші заходи [13].

Установлені цією Директивою зобов'язання щодо ремонту будівель центральних урядів доповнюються зобов'язаннями щодо будівель із майже нульовим енергоспоживанням, передбаченим у Директиві 2002/91/ЕУ Європейського Парламенту і Ради від 16 грудня 2012 р. про енергетичне функціонування будівель [18] та Директиві 2010/31/ЕУ Європейського Парламенту і Ради від 19 травня 2010 р. щодо енергетичної ефективності будівель [19].

Ключовими пунктами Директиви 2002/91/ЕУ є загальна методологія розрахунку комплексних енергетичних характеристик будівель; мінімальні стандарти з енергоефективності нових та наявних будівель, які підлягають капітальному ремонту; системи енергетичної сертифікації нових та наявних будівель із періодичністю до п'яти років; регулярна перевірка котелень і централізованих систем опалення та кондиціонування повітря в будівлях з оцінкою ефективності опалювальних установок, що експлуатуються понад 15 років. Директива *EPBD* визначає підхід до будівель як до єдиної енергетичної системи.

До кінця 2020 р. всі споруджувані будівлі ЄС мають відповідати показникам будівель із мінімальним або нульовим споживанням енергії та більш розширеним використанням енергії, виробленої з відновлюваних джерел. Енергозбереженню сприяє також система регулювання споживання енергії, яка включає державну і муніципальну систему планування і регулювання діяльності опалювальної, газової та електроенергетичної систем. 2010 р. ухвалено нову уточнену редакцію Директиви 2010/31/ЕУ щодо енергетичної ефективності будівель [19], яка зумовила упровадження більш ніж 40 стандартів.

Застосування стандарту *EN 15232* дає змогу оцінити стан енергоефективності будівель, розподіливши їх за категоріями *A*, *B*, *C* і *D*. Не дозволено спорудження будівлі категорії *D*, а наявні будівлі цього класу підлягають модернізації. Унаслідок здійснення власником моніторингу стану будівлі та ефективного її енергоспоживання може бути досягнуто вищого

рівня економії, що дає змогу отримати сертифікат рівня «Зеленої будівлі».

У національних законодавствах держав-членів ЄС встановлюються жорсткіші норми і вимоги у стандартах щодо енергоефективності під час будівництва нових і реконструкції наявних будівель (Німеччина, Франція, Італія, Велика Британія, Данія, Швеція тощо) і, перш за все, щодо поступового переходу до спорудження будівель із пасивним чи нульовим енергоспоживанням. У Великій Британії та Данії передбачено до 2020 р. повний перехід на спорудження таких будівель [20].

Німеччина вже давно є світовим лідером у розвитку стандартів і норм енергоефективності на національному рівні. На сьогодні Німеччина має жорстке нормативно-правове регулювання на базі Постанови про економію енергії (*Energieeinsparverordnung, EnEV*), яке підтримує будівництво енергоощадних будинків, а також сприяє модернізації наявних будівель з метою послідовного виконання вимог Європейської директиви про енергетичну ефективність будівель, яка передбачає будівництво виключно з «майже нульовим споживанням енергії», починаючи з 2021 р. (для адміністративних будівель — з 2019 р.). Німеччина також розробила і реалізує інноваційну систему фінансування енергоефективності, яка виявилася успішною не тільки в Німеччині, але і в інших країнах-членах ЄС.

У Німеччині вже успішно функціонує багатоповерховий будинок на дев'ять родин — «Будинок майбутнього», не підключений до електричних мереж і до зовнішніх джерел тепла: все забезпечується завдяки особливій енергетичній та інженерній концепції автономності будинку. Будівлю побудовано за швейцарським стандартом енергоефективних будівель, концептуально і з точки зору параметрів, близьких до стандарту Пасивного будинку — *Passivhaus* [21].

Висновки. Україна має великий потенціал скорочення споживання енергоресурсів за рахунок підвищення ефективності їхнього використання. Реалізація цього потенціалу вимагає відповідних фінансових ресурсів. Фонд будівель є сектором із найбільшим потенціалом енергозбереження. Дефіцит бюджетних коштів і нагальна потреба в масштабній енергомодернізації будівель державної та комунальної форми власності стали головними чинниками

розробки дієвого правового механізму залучення приватних інвестицій у сферу енергозаощадження з дотриманням приватних і державних інтересів.

Ефективний європейський досвід енергозаощадження шляхом застосування договорів про забезпечення енергоефективності (енергосервісних контрактів) слугував прикладом упровадження механізму енергосервісу у вітчизняне законодавство. Головною його перевагою є те, що оплата послуг енергосервісу відбувається за рахунок досягнутого в результаті виконаного енергосервісу скорочення споживання та / або витрат на оплату паливно-енергетичних ресурсів та / або житлово-комунальних послуг порівняно зі споживанням (витратами) за відсутності таких заходів. Тобто виконавець енергосервісу інвестує власні кошти в енергоефективні заходи, які повертає із гарантованої ним економії витрат на споживання відповідних паливно-енергетичних ресурсів та / або житлово-комунальних послуг, у результаті здійснення енергосервісу.

Аналіз чинного законодавства в сфері енергоефективності (енергозбереження) свідчить про те, що для запуску ринку енергосервісних послуг у нашій державі вже є правова основа, а перший досвід укладання та виконання енергосервісних контрактів із підвищення енергоефективності об'єктів права державної та комунальної власності вказав на наявні недоліки та напрями подальшого удосконалення нормативно-правового забезпечення відносин у цій сфері.

Питання енергоефективності стосується не тільки будівель державної та комунальної форми власності, а і сфери ЖКГ, промисловості, генерації, транспорту, бо впливає на всі сектори економіки. Наразі проводиться активна державна політика в сфері енергоефективності за напрямками:

- уведення обов'язкового енергетичного менеджменту й енергетичного аудиту на підприємствах і установах усіх форм власності;
- розробка та впровадження механізмів стимулювання енергозбутових компаній до забезпечення зниження споживання електроенергії їхніми клієнтами;
- установлення жорсткіших стандартів енергоефективності під час будівництва та реконструкції будівель і встановлення темпів підвищення енергоефективності наявних будівель;

- популяризація заходів із підвищення енергоефективності серед населення;
- стимулювання розвитку енергосервісних компаній за рахунок створення відповідної нормативної бази та упровадження механізмів енергосервісних договорів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Про стратегію сталого розвитку «Україна — 2020»: Указ Президента України від 12.01.2015 № 5/2015. *Офіційний вісник Президента України*. 2015. № 2. Ст. 154.
2. Джумагельдієва Г.Д. Хозяйственно-правовое обеспечение рационального использования энергетических ресурсов. *Часопис Академії адвокатури України*. 2011. № 3. С. 33—39. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/Chaaui/index.html> (дата обращения 23.05.2017).
3. Джумагельдієва Г.Д. К вопросу о способах систематизации законодательства об энергосбережении. *Вісник Академії адвокатури України*. 2011. № 3 (22). С. 100—108.
4. Суходоля О.М. Оцінка ефективності реалізації державної політики у сфері ефективного використання паливно-енергетичних ресурсів (період 1997—2007 рр.): інформаційно-аналітичні матеріали. URL: <http://www.is.svitonline.com/sukhodolya/necessary/NazBezpr.htm> (дата звернення 22.05.2017).
5. Бобкова А.Г. Правові форми господарського керівництва екологічним підприємством. *Господарсько-правові аспекти забезпечення розвитку економіки України: монографія / Наук. ред. А.Г. Бобкова та А.М. Захарченко*. Донецьк: Юго-Восток, 2013. С. 285—303.
6. Шемшученко Ю.С. Состояние и актуальные проблемы развития энергетического законодательства Украины, перспективы его кодификации. *Предпринимательское право*. 2008. № 3. С. 61—72.
7. Кірін Р.С. Актуальні питання правового забезпечення видобування корисних копалин. *Юридична Україна*. 2006. № 11. С. 62—68.
8. Пожоджук Р.В. Правова природа енергосервісного договору. *Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького*. 2015. № 12. С. 113—119. URL: <http://visnyk.iful.edu.ua/wp-content/uploads/2015/10/18-12-15.pdf> (дата звернення 22.05.2017).
9. Про енергозбереження: Закон України від 01.07.1994 №74/94-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 30. Ст. 283.
10. Статистична інформація Міжнародного енергетичного агентства. Сайт Міжнародного енергетичного агентства. URL: <http://www.iea.org/statistics/statisticsssearch/report/?country=UKRAINE&product=indicators> (дата звернення 27.05.2017).
11. Про Національний план дій з енергоефективності на період до 2020 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 25.11.2015 № 1228-р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1228-2015-p> (дата звернення 27.05.2017).
12. Эксперты ЕС про энергоэффективность в Украине. URL: <http://greenergy.com.ua/novosti/e-kspertry-es-pro>

- e-nergooe-ffektivnost-v-ukraine/ (дата звернення 27.05.2017).
13. Директива 2012/27EU Європейського Парламенту та Ради від 25.10.2012 про енергоефективність. URL: http://sae.gov.ua/sites/default/files/UKR_Directive_27_2012_2.doc (дата звернення 25.05.2017).
  14. Про запровадження нових інвестиційних можливостей, гарантування прав та законних інтересів суб'єктів підприємницької діяльності для проведення масштабної енергомодернізації: Закон України від 09.04.2015 № 327-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 26. Ст. 220.
  15. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2010. № 50. Ст. 572.
  16. Про затвердження Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями: Постанова Національного банку України від 30.06.2016 № 351. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16/card2#Card> (дата звернення 28.04.2017).
  17. Хэнсен Ш., Вейсман Д. Перфоманс — контрактинг: новые горизонты. URL: http://portal-energo.ru/files/articles/portal-energo_ru_shirli_polniy.doc (дата звернення 25.05.2017).
  18. Директива 2002/91/ EU Європейського Парламенту і Ради від 16.12.2012 про енергетичне функціонування будівель. URL: http://journal.esco.co.ua/2010_10/art032.htm (дата звернення 25.05.2017).
  19. Директива європейського парламенту та ради 2010/31/ EU від 19.05.2010 щодо енергетичної ефективності будівель. URL: http://sae.gov.ua/documents/dyrektyva_2010_31.doc (дата звернення 21.04.2017).
  20. Аналіз законодавства провідних зарубіжних країн та України щодо ефективного використання енергетичних ресурсів: Науково-технічний центр електроенергетики ДП «НЕК «Укренего». URL: <https://ua.energy/?nID=184> (дата звернення 20.05.2017).
  21. Автономный дом — солнечная электростанция плюс водород. URL: <http://institut.livejournal.com/40706.html> (дата звернення 25.05.2017).
  22. Bobkova A.G. Pravovi formy gospodars'kogo kerivnyctva ekologichnym pidpryyemnyctvom. *Gospodars'ko-pravovi aspekty zabezpechennya rozvytku ekonomiky Ukrainy: monografiya*. Nauk. red. A.G. Bobkova ta A.M. Zaxarchenko. Donecz'k: Yugo-Vostok, 2013 [in Ukrainian].
  23. Shemshuchenko Ju.S. Sostojanie i aktual'nye problemy razvitija jenergeticheskogo zakonodatel'stva Ukrainy, perspektivy ego kodifikacii. *Predprinimatel'skoe pravo*. 2008. No. 3: 61—72 [in Russian].
  24. Kirin R.S. Aktual'ni pytannya pravovogo zabezpechennya vydobuvannya korysnyh kopalyn. *Yurydychna Ukrayina*. 2006. No. 11: 62—68 [in Ukrainian].
  25. Pozhodzhuk R.V. Pravova pryroda energoservisnogo dogovoru. *Naukovo-informacijnyj visnyk Ivano-Frankivs'kogo universytetu prava imeni Korolya Danyla Galycz'kogo*. 2015. No. 12: 113—119. URL: <http://visnyk.iful.edu.ua/wp-content/uploads/2015/10/18-12-15.pdf> [in Ukrainian].
  26. Pro energoberezhennya: Zakon Ukrainy vid 01.07.1994 No. 74/94-VR. *Vidomosti Verhovnoyi Rady Ukrainy*. 1994. No. 30. St. 283 [in Ukrainian].
  27. Statystychna informaciya Mizhnarodnogo energetychnogo agentstva. Sajt Mizhnarodnogo energetychnogo agentstva. URL: <http://www.iea.org/statistics/statistics-search/report/?country=UKRAINE&product=indicators> [in Ukrainian].
  28. Pro Nacional'nyj plan dij z energoefektyvnosti na period do 2020 roku: rozporjadzhennya Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 25.11.2015. No. 1228-r. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1228-2015-r> [in Ukrainian].
  29. Jeksperty ES pro jenergojeffektivnost' v Ukraine. URL: <http://greenergy.com.ua/novosti/e-ksperty-es-pro-e-nergooe-ffektivnost-v-ukraine/> [in Russian].
  30. Dyrektyva 2012/27EU Yevropejs'kogo Parlamentu ta Rady vid 25.10.2012 pro energoefektyvnist'. URL: http://sae.gov.ua/sites/default/files/UKR_Directive_27_2012_2.doc [in Ukrainian].
  31. Pro zaprovadzhennya novyh investycijnyh mozhyvostej, garantuvannya prav ta zakonnyh interesiv sub'yektiv pidpryyemnycz'koyi diyal'nosti dlya provedennya mashtabnoyi energomodernizaciyi: Zakon Ukrainy vid 09.04.2015 No. 327-VIII. *Vidomosti Verhovnoyi Rady Ukrainy*. 2015. No. 26. St. 220 [in Ukrainian].
  32. Byudzhethnyj kodeks Ukrainy vid 08.07.2010 No. 2456-VI VIII. *Vidomosti Verhovnoyi Rady Ukrainy*. 2010. No. 50. St. 572 [in Ukrainian].
  33. Pro zatverdzhennya Polozhennya pro vyznachennya bankamy Ukrainy rozmiru kredytnogo ryzkyu za aktyvnymy bankiv's'kymy operacijamy: Postanova Nacional'nogo banku Ukrainy vid 30.06.2016 No. 351. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16/card2#Card> [in Ukrainian].
  34. Shirli Hjensen, Dzhenni Vejsman. Perfomans — kontraktning: novye gorizonty. URL: http://portal-energo.ru/files/articles/portal-energo_ru_shirli_polniy.doc [in Russian].
  35. Dyrektyva 2002/91/ EU Yevropejs'kogo Parlamentu i Rady vid 16.12.2012 pro energetychno funkcionuvannya budivel'. URL: http://journal.esco.co.ua/2010_10/art032.htm [in Ukrainian].
  36. Dyrektyva yevropejs'kogo parlamentu ta rady 2010/31/ EU vid 19.05.2010 shhodo energetychnoyi efektyvnosti

REFERENCES

- budivel'. URL: http://sae.gov.ua/documents/dyrektyva_2010_31.doc [in Ukrainian].
20. Analiz zakonodavstva providnyh zarubizhnyh krayin ta Ukrainy shhodo efektyvnoho vykorystannya energetychnykh resursiv: Naukovo-tehnichnyj centr elektroenergetyky DP «NEK «Ukrenego». URL: <https://ua.energy/?nID=184> [in Ukrainian].
21. Avtonomnyj dom — solnechnaja jelektrostancija pljus vodorod. URL: <http://einstitut.livejournal.com/40706.html> [in Russian].

Надійшла 30.05.2017

Н.А. Герасименко

Институт экономико-правовых исследований
НАН Украины, г. Киев

НЕКОТОРЫЕ АСПЕКТЫ ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ОСУЩЕСТВЛЕНИЯ ЭНЕРГОСЕРВИСА В УКРАИНЕ

Проанализировано действующее законодательство относительно внедрения энергоэффективных мероприятий на объектах права государственной и коммунальной собственности с помощью механизма энергосервиса. Рассмотрен опыт правового регулирования энергоэффективности и энергосбережения в Европейском Союзе.

Виявлені недостатки отечественного нормативно-правового регулювання здійснення енергосервісу і пропонується напрямлення його удосконалення.

Ключевые слова: енергосбережение, энергоэффективность, энергосервис, частные инвестиции, публичные закупки, долгосрочные обязательства.

N.O. Herasymenko

Institute of Economic and Legal Researches
of the NAS of Ukraine, Kyiv

SOME ASPECTS OF LEGAL REGULATION ENERGY SERVICE IMPLEMENTATION IN UKRAINE

The article analyzes the current legislation on the introduction of energy efficiency measures at the state and municipal property through the mechanism of energy service. The experience of legal regulation of energy efficiency and conservation in the European Union. Revealed shortcomings domestic legal regulation of energy service implementation and proposed directions for its improvement.

Keywords: energy conservation, energy efficiency, energy service, private investment, public procurement, long-term commitment.